

Introducere la *O perspectivă de dreapta* de Alain de Benoist

Dreapta? De ce nu? Un șef de stat francez spunea că bunii noștri concetățeni vor să fie guvernați “la centru”. Dar al cui centru? Centrul stângii? Și cum ar exista o stângă fără dreapta? Pentru oamenii de stânga, refuzul de a-și spune de dreapta este o trăsătură caracteristică omului de dreapta. Titlul acestei cărți pare să se sustragă acestei reguli. În realitate, un o face decât pe jumătate. Personal, problema de a ști dacă sunt de dreapta sau de stânga un mă lasă absolut indiferent. Pentru moment, ideile pe care le apără această lucrare sunt *la* dreapta; ele un sunt în mod necesar *de* dreapta. Aș putea chiar foarte bine să imaginez situații în care ele s-ar putea afla *la* stânga. Căci nu ideile se vor fi schimbat, ci peisajul politic așa cum va fi evoluat el. Vom vedea ce se va mai întâmpla cu ele, în timp. Pe de altă parte, un putem rămâne veșnic suspendați. Să acceptă, deci acest termen – de *dreapta*; la urma urmei, cuvintele un sunt lucruri. Și mai trebuie spus că în Franța, la acest sfârșit al deceniului șapte și într-o epocă în care toată lumea (sau aproape) își spune de stânga, a fi “de dreapta” rămâne deocamdată cel mai bun mijloc de a fi *în altă parte*.

Jean-François Revel a definit ca fiind de dreapta acea doctrină care “fundamentează autoritatea, din principiu și fără disimulare, pe altceva decât pe suveranitatea inalienabilă a cetățenilor”.¹ Această definiție mi se pare puțin cam scurtă. Ea lasă să se înțeleagă că în regimurile de stânga autoritatea depinde întotdeauna de “poporul suveran”. Noi avem (și J.-F. Revel are și el, cu siguranță) destule motive să ne îndoim. [...]

Nu voi defini dreapta nici prin sentimentul ordinii și autorității. Orice societate așezată pe aceste noțiuni [...], orice *putere* implicând o minoritate conducătoare și o majoritate condusă, iată care mi se pare lucrul cel mai bine împărțit pe lume.[...]

Minimum minimorum ar fi, evident, să definim ca fiind de dreapta orice curent care refuză stânga de o manieră *explicită*. Aș introduce totuși i nuanță restrictivă. Nuesc aici *de dreapta*, din pură *convenție*, atitudinea care constă în a considera diversitatea lumii (și, ca urmare, inegalitățile relative ce decurg de aici) ca un bine, iar omogenizarea progresivă a lumii, propovăduiește și realizează prin discursul bimilenar al ideologiei egalitare, ca pe un rău. Numesc *de dreapta* doctrinele care consideră că inegalitățile relative ale existenței induc *raporturi de forță* al căror produs este *devenirea istorică* – și care cred că *istoria trebuie să continue* – pe scurt, că „viața este viață, adică o luptă, atât pentru o națiune cât și pentru un om”(Charles de Gaulle). Vreau să spun că dușmanul nu e, în ochii mei, „stânga” sau „comunismul”, ori „subversiunea”, ci chiar această ideologie egalitară ale cărei formulări, religioase sau laice, metafizice sau pretins „științifice”, nu au încetat să se dezvolte de două mii de ani, timp în care „ideile de la 1789” n-au fost decât o etapă, căreia subversiunea actuală, laolaltă cu comunismul, îi sunt fireasca împlinire. [...]

A profesa o concepție anti-egalitară adupra vieții înseamnă a estima că diversitatea este un *dat al lumii*² și că această diversitate induce inegalități de fapt; că societatea trebuie să preia în controlul ei aceste inegalități și să admită că valoarea persoanelor în raport cu diferite obiecte este incomensurabilă de la o persoană la alta. Înseamnă a estima că, în raporturile sociale, această valoare este esențial măsurată prin responsabilitățile pe care fiecare și le asumă, raportate la aptitudinile sale concrete; că libertatea rezidă în posibilitatea efectivă de a exersa aceste

responsabilități le corespund drepturi proporționale și că de aici rezultă o ierarhie bazată pe principiul *unicuique suum*. [...]

Reticența dreptei de a se defini ca atare are diverse cauze. Cea mai nobilă, am fi ispitiți să spunem, este un refuz de apărare ca reprezentant al unei *părți* a realității lucrurilor. Dreapta resimte divizarea comunității naționale în *părți* (și partide) ca început a ceea ce ea contestă – ca morsare a războiului civil. Conștient sau nu, ea respinge tendința de a da realității o explicație *unică*. Ea respinge toate marile *unilateralisme reduționiste* întemeiate pe economie, sexualitate, rasă, lupta de clasă etc. Nu-i place ca lumea să fie pusă în ecuații. Nu crede în coerența imaginii unei lumicastrate, în raport cu posibilitățile de percepție pe care le avem, după cum nici nu crede că există un *destin* pentru națiunile *divizate*. În atribuirea de etichete ea bănuiește o manevră obscur castratoare. Sechelele unei hemiplegii.

S-a spus că în vocabularul dreptei cuvintele-cheie au fost discreditate de fascisme. Să spunem mai degrabă că această discreditare a fost savant creată și întreținută de facțiunile experte în difuzarea miturilor *culpabilizatoare* și *incapacitare*. Trebuie să fim foarte categorici aici. Nu suntem în prezența unei *analize*, ci a unei *propagande*. Această propagandă constă în a asimila „fascismului” orice doctrină de dreapta care se afirmă cu oarecare vigoare și, în corolar, în a defini ca singure „democratice” regimurile care concep libertatea sub forma unei permisiuni autorizate³ oarecum statutare întreprinderilor revoluționare ale ultra-stângii. Prin estensie, această asimilare se petrece și retroactiv. Vedem astfel un Ernest Kahne, de la Uniunea raționalistă, afirmând că opera lui Gobineau este „de partea crimei” – ceea ce e aproape la fel de inteligent cu a acuza pe Jean-Jacque Rousseau că poartă responsabilitatea Gulagului. [...]

Or, dacă energumenii diverselor varietăți de socialism nu se simt *angajați* de nici una dintre experiențele concrete care le-au precedat – și mai ales de cele mai criminale dintre ele –, nu văd de ce dreapta modernă, care respinge categoric orice tentație totalitară, ar trebui să-și pună cenușa în cap sau să se justifice. Incredibilei obrăznicii a partizanilor unei doctrine în numele căreia au fost deja masacrați mai mult decât cincizeci de milioane de oameni și care, pe deasupra, ni se prezintă, cu trandafirul în mână și cu mâna pe inimă, ca apărători ai libertății, dreapta ar trebui să-i răspundă cu un râs eliberator și să-și urmeze drumul. [...]

Totul se petrece, într-adevăr, ca și cum dreapta ar fi pierdut și gustul de a se apăra. Criticată, hărțuită, huiduită în toate felurile, ea rămâne absolut pasivă – și practic indiferentă. Pusă sub acuzație, se repliază asupra ei înseși. Nu numai că nu răspunde adversarului, nu numai că nu încearcă să se apere, dar nu acordă aproape nici *cea mai mică* atenție mișcărilor de idei, polemicilor în curs, noilor discipline. Mai mult, ea se dezinteresează, în această mișcare de idei, de ceea ce ar putea-o întări în ceea ce este. [...]

Dreapta se lasă deposedată astfel, puțin câte puțin, de temele și atitudinile sale mentale. Ea ajunge chiar să le critice – fără să explice contradicția care le *circumscrie* – atunci când le întâlnește la adversar, fără să înțeleagă că ea le-a născut. Tot astfel, dreapta deschide câmpul tuturor *recuperărilor*. Mmoartă sau pietrificată, gândirea ei este reconstituită, reformulată și în cele din urmă anexată de către o stângă care devine cu atât mai *credibilă* cu cât se străduiește, nu fără succes, să anexeze moștenirii sale tradiționale teme de dreapta – teme „neutralizate”, asupra cărora ea operează o *inversiune de sens*. [...]

Dreapta sociologică a manifestat întotdeauna o anume reticență în fața doctrinelor. În cel mai

bun caz, s-a putut constata o reacție destul de sănătoasă împotriva unei forme de intelectualism ce consta în a privi viața sub unghiul exclusiv al *problematicii* – *what's your problem?*, cum spun atât de bine (atât de rău) acei *social workers* americani. Dar azi lupta este inegală. În fața unui adversar care pune la bătaie un *corpus* ideologic în plină eflorescență, omul de dreapta este pur și simplu *dezarmat*.

Fără teorie precisă nu există acțiuni eficiente. Nu poți face economia unei Idei. Și mai ales nu se poate pune carul înaintea boilor. Toate marile revoluții ale istoriei n-au făcut decât să *transpună în fapt* o evoluție deja realizată subiacent în spirit.[...]

Una din dramele dreptei – de la dreapta „pucistă” la dreapta moderată – constă în incapacitatea de a înțelege necesitatea *termenului lung*. [...] Ea nu a sesizat în ce măsură puterea *culturală* amenință aparatul de stat. Și cum această „putere culturală” acționează asupra valorilor implicite în jurul cărora se cristalizează *consensul* indispensabil unei puteri politice de durată. Ea nu a realizat cum atacul politic frontal culege roadele războiului ideologic de poziții. Cutare dreaptă se epuizează în grupuscule. Alta, puternică parlamentar, se pripește întotdeauna, nu ia în calcul, **adică, decât viitoarele alegeri**. (s.e. – C.S.) Dar de fiecare dată mai pierde puțin teren. Tot jucând pe termen scurt, dreapta sfârșește prin a pierde pe termen lung. Cât despre stânga, aceasta progresează regulat. Ea datorează acest progres activității partidelor și mișcărilor sale, dar în primul rând *climatului general* pe care a reușit să-l creeze *metapolitic* și în raport cu care discursul său *politic* sună din ce în ce mai *adevărat*. Or, un asemenea travaliu nu e posibil decât atunci când există deja o teorie, când o linie justă și referințe precise au fost degajate. În aceasta constă o „practică teoretică”, pentru a vorbi precum Althusser. Un pas înainte în teorie = doi pași înainte în practica pură. Ar fi o gravă eroare să ne imaginăm că o dreaptă care refuză să se numească astfel poate să se mențină mult timp la putere, câtă vreme mutismul său a făcut să dispară humusul psihologic în care își întinde rădăcinile.

Una dintre cauzele răului actual este golirea progresivă de substanță a Statului. Statul se depolitizează. Nu în sensul „politicii politicianiste”, mai prezentă ca niciodată, ci în sensul politicului. Al esenței politicului. Statul devine doar un gestionar. Chiar prin aceasta el se pune în poziția de a fi răsturnat de puteri care se constituie în afara lui – și împotriva lui. Statul își neagă propriul principiu, care este unul de autoritate și de suveranitate, pentru a nu se mai ocupa în mod esențial decât de probleme economice și sociale. Dar oamenii nu trăiesc doar pentru puterea lor de cumpărare, ci pentru cu totul altceva. Niciodată nu am trăit într-o societate atât de bogată, niciodată nivelul de trai al majorității nu a fost atât de ridicat. Niciodată educația nu s-a extins la asemenea proporții *de masă*. În același timp, totuși, niciodată răul nu a fost atât de mare, niciodată contestațiile atât de puternice și neliniștea atât de răspândită. Statul a devenit prizonier al „principiului plăcerii”: în loc să onoreze revendicările, orice satisfacție oferită celor ce o reclamă le accentuează. Și aceasta pentru că Statul însuși a circumscris aceste revendicări spațiului economic și social. În domeniul spiritual, Statul nu mai *spune* nimic, nu mai propune nimic, nu mai secretă nimic. El nu mai trasează schema nici unui *destin*. Eu spun că oamenii, de îndată ce le sunt satisfăcute nevoile elementare, aspiră la un destin, aspiră la autoritatea pe care o justifică un *proiect*. Căci numai un proiect poate da *sens* vieții lor. Dar Statul nu mai oferă un *sens*. El nu furnizează rațiuni pentru a fi, ci doar mijloace de a exista. (Nimic nu mai are valoare, dar orice lucru are un preț). Și de vreme ce acest rol nu mai e asigurat de Stat, sectele, partidele, grupurile de presiune, societățile se idei tind să-i ia locul, în dezordine și confuzie. Evacuat din sfera lui naturală, politicul reînvie pretutindeni.

În *Complexul de dreapta și Complexul de stânga* (Flamarion, 1967, 1969), Jean Plumyène și Raymond Lassierra merg până la a afirma că omul de dreapta are o cu totul altă digestie decât omul de stânga. Și, efectiv, nici un domeniu nu scapă ideologiei sau, mai degrabă, *concepției despre lume*⁴ pe care am moștenit-o sau pe care am ales-o. În afara omului, totul este neutru. Dar în societățile umane *nimic nu este neutru*. Omul este animalul care dă *sens* lucrurilor ce-l înconjoară. Există deferite feluri de a vedea lumea și de a-fi-în-lume („de dreapta” sau „de stânga”, dacă doriți), și acestea înglobează la fel de bine cunoștințele și credințele intuitive, emoțiile, valorile implicite, alegerile cotidiene, sentimentale, artistice etc. Să fim bine înțeleși. Nu cred că există, în sensul strict al cuvântului, *idei* de dreapta sau de stânga. Red cp există un *mod* de a susține aceste idei, care poate fi de dreapta sau de stânga.[...]

Artele, literale, moda, simbolurile și semnele, nimic nu scapă interpretării pe care o concepție despre lume specifică e susceptibilă să o dea. În general, omul de stânga a înțeles acest lucru, ceea ce-i conferă superioritatea metodologică. Al știe ceea ce trebuie gândit, din *punctul său de vedere*, despre raporturile de producție în epoca feudală, despre pictura abstractă, *cinè-vérité*, *teoria cuantelor sau forma HLM*⁵-urilor. Or, măcar știe că despre acestea, ca și despre toate celelalte, teoria de la care se reclamă are ceva de spus. Cât despre omul de dreapta, el se mulțumește să ridice din umeri. Nu vrea să *vadă*, ca să nu aibă *a face* cu toate acestea. Cred că dreapta va fi progresat atunci când: 1) va fi înțeles necesitatea de a se declara drept ceea ce este; 2) va fi identificat „inamicul său principal”, adică egalitarismul *reducționist* și negator al diversității lumii; 3) va fi admis că nimic nu este „neutru” în existență și că are datoria să producă un discurs asupra oricărui subiect.

În fața eșecurilor sale repetate, o anume dreaptă s-a repliat într-un simplu refuz. Aceasta nu stă însă în natura ei. Vocația naturală a dreptei stă într-o *aprobare* – aprobarea tragică a acestei lumi și a ceea ce se întâmplă cu ea. Omul de dreapta, constrâns la refuz, a devenit în general un naiv care nu mai poate surprinde manevrele adversarului, sau un înăcrit, bolnav de *hipercriticism*. Să o spunem deschis – dreapta franceză a hipertrofiat adesea nu tocmai cele mai bune aspecte ale caracterului național – exaltarea unui anume *stil* -,ci pe cele mai contestabile: individualismul, comportamentul „verbomotor”, xenofobia. Dreapta n-a știut să prevină, nici să analizeze și faptele fundamentale, precum accesul lumii a treia la decizia politică, conflictul chino-sovietic, situația geopolitică creată prin noua împărțire a sferelor de putere, prăbușirea doctrinelor occidentale, evoluția Statelor Unite, formarea eurocomunismului etc. Acestor date noi, ea le-a răspuns adesea prin slogane și vorbe de duh. Există o dreaptă pândită de Mefisto. De grimasa hipercritică. Dreapta acră, a cârcotașilor și a umorii negre. Ea a crezut că în seara morții generalul de Gaulle a obținut o victorie. Sentimentele ei îmi sunt străine.

Dreapta a devenit „massista”. Ea se culcă pe ideea unei „majorități tăcute” – nou avatar al maurassienei „țări reale”. Ea nu vede că această masă este *mai degrabă* tăcută decât majoritate – sau mai degrabă că nu este *majoritate* decât în măsura în care este *tăcută*. Și profită de acest lucru pentru a nu se întreba asupra *centrelor de decizie* și asupra felului în care poate ajunge aici. Ea crede că suntem slabi pentru că am fost „subminați”. În realitate, s-a produs tocmai contrariul: am fost „subminați” tocmai pentru că am devenit slabi. Stânga nu e puternică decât prin slăbiciunea dreptei, prin îndoielile și ezitățile ei. Desigur, în lumea actuală, nu lipsesc motivele de nemulțumire. Dar asta nu înseamnă că trebuie să ne mărginim la proteste. Cu *lamentările* ei, dreapta cade într-o greșală de stânga: ceea care constă în a atribui *celorlalți* responsabilitatea propriei sale sorți. A te plânge nu înseamnă a analiza, ci doar a nu înțelege. A pune un diagnostic

înseamnă întâi de toate a identifica exact *cauzele*. Dar dreapta nu face acest lucru. Pare uneori să protesteze. Sau să nu vadă decât cauzele imediate, care sunt, în fond, efectele. Dreapta vorbește despre „subversiune”. Este adevărat că o subversiune lucrează. Dar despre ce este vorba, mai exact? *A numi* subversiunea nu înseamnă doar a enumera simptomele. Dreapta și-a abandonat rolul său explicativ, lăsându-l în seama pedagogilor a căror meserie este. Numai că pedagogii au trecut și ei la subversiune.

Și totuși, ideologia de dreapta există. Interior. Dreapta ignoră adesea aceea ce poartă în ea însăși. Ea nu a luat niciodată până la capăt cunoștința de tot ceea ce implică, în plan formal, aspirațiile sale. Mesajul său e implicit. Tot efortul ar consta în a-l aduce la suprafață. Ar fi nevoie aici de doctorul Freud. [...]

Ultra-stânga dansează pe ruinele unei puteri care se neagă pe sine. Ea îi alungă de pretutindeni urmele și vestigiile. Îi îngroașă „viciile” în inconștientul conceptului. [...] În lecția inaugurală de la Collège de France, Roland Barthes declara: „Limba nu e nici reacționară, nici progresistă, ea e pur și simplu fascistă”. Barthes înțelegea prin aceasta că limba *ne obligă la* a spune, că ea constrânge orice vorbitor să-și muleze gândirea în *forma* unui limbaj dat. Astfel, ceea ce este specific uman – gândirea conceptuală și limbajul sintactic – este „fascist”. Orice societate, în măsura în care *pune în formă* un corp social, este „fascistă”. Statul e „fascist”. Istoria e „fascistă”. *Forma* e „fascistă”. Și atunci nu mai trebuie depășită decât o etapă pentru a mărturisi că fenomenul uman este „fascist”, de vreme ce dintotdeauna și pretutindeni el pune *sens, formă și ordine* și se străduiește să le facă să dureze. Dar în același timp „teoria critică” nu ajunge decât la o perpetuă frustrare. Dacă orice limbaj este „fascist”, nu-ți mai rămâne decât să taci. Dacă orice putere e „fascistă”, nu mai ai decât să renunți la orice acțiune. Și dacă „sărbătoarea” însăși se cristalizează în Veșnica Reîntoarcere, cum se mai regăsește ființa cu sine însăși? Mai rămâne, atunci, *refuzul absolut*. Comunitățile „orizontale”, muzica psihedelică, arta informală, drogul, ruptura cu lumea, accesul – prin toate mijloacele – la universul esențelor fraterne, al „iubirii” universale și al abstracțiunilor metafizice. Așteptând ca omul să *dispară*, după cum ne învață structuraliștii. Aici a ajuns ultra-stânga „avansată”.

O altă trăsătură caracteristică a lumii actuale este explozia sistemelor constituite. Școlile de gândire rigidă nu mai au căutare. La rândul ei, Biserica face *aggiornamento*. [...] Psihanaliza s-a pulverizat într-o mie de secte. Marx este „recitat” în lumina lui Freud și Freud la opaițul lui Marx. Se încearcă resuscitarea creștinismului medieval – sau chiar a creștinismului de catacombe. Într-un fel de febră, fiecare încearcă a reface ceea ce *deja* a fost. La celălalt capăt al orizontului politic, în lumea *realităților*, domină un pragmatism prudent. Guvernele țărilor occidentale evită din ce în ce mai mult să facă referință la vreun sistem dat. Oamenii de stat se mișcă „la vedere” și încearcă să se pună de acord, pe termen scurt prin fregvente întâlniri la vârf. Speculațiile asupra sistemului monetar, asupra economiei mondiale și a pericolului nuclear sunt formulate sub forma unor calcule mai mult decât abstracte, cu care nimeni nu ar putea să opereze. Criza latentă a structurilor politice, economice și sociale este dublată de o zguduire a tuturor certitudinilor dobândite. Îndoiala, alimentară de repuneri în discuție din ce în ce mai sistematice, subminează cele mai elementare credințe. Mitul unei „ordini naturale” face exact cât cuvintele care-l compun. Nimic nu mai întrunește acordul general.

Această confuzie mi se pare un fapt împlinit. Nu folosește la nimic să o deplângem. Dar ne putem preocupa de *ce va să vie*. În această inadecvare, din ce în ce mai evidentă, a formulelor și ideologiilor gata făcute, se impune un sentiment – aspirația către o *sinteză*. Sunt mulți cei care

resimt necesitatea de a trece dincolo de liniile de separație actuale. Felul în care, de câțiva ani, anumite teme trec de la dreapta la stânga (sau invers) este unul din tre *semnele* unei asemenea aspirații. Dar tocmai aici intervine dificultatea. Nu trebuie s-o disimulăm: acest sfârșit de secol are nevoie de o sinteză a aspirațiilor pozitive, care, până în prezent, ni s-au înfățișat ca disperate. Această sinteză echivalează cu o *depășire* a statului actual al condiției umane. Cred în posibilitatea unei asemenea sinteze. Dar nu sunt sigur că vom fi destul de *îndrăzneți* să o realizăm. Mă tem că ideologia egalitaristă ne va împiedica s-o facem.

Știm azi mai mult decât au putut ști vreodată cei de dinaintea noastră. Dar se pare că *înțelegem* din ce în ce mai puțin. Una dintre marile erori ale timpului nostru – și care stă la baza concepției egalitare din învățământ – este de a crede că, acumulând cunoștințe, știm în mod automat și cum să ne folosim de ele. Adevărul este dimpotrivă. Fără un fir al Ariadnei în gândire, fără o perspectivă formată asupra lumii, acumularea de cunoștințe este inhibitorie și paralizantă. Tot căutând rațiunile lucrurilor fără a avea mijloacele de a *distinge* și a *trânșă*, nu mai facem nimic. Cunosc oameni atât de savanți încât nu mai pot scrie un rând. Îndată ce pun pe hârtie o frază, întrezăresc atâtea argumente contrare încât renunță să mai spună ceva. La nivel global, cred că societatea noastră se află într-o asemenea situație. Mi se pare că altădată certitudinile erau proporționale cu îndoielile. Astăzi, avem mai ales îndoieli. Și mai ales ne temem să nu ne înșelăm. Și tunci, nu mai judecăm și spunem că „toată lumea are dreptate”. Aici intervine egalitarismul: dacă toți oamenii sunt egali, toate opiniile sunt îndreptățite. Consider că această îndoială este mortală – și mai ales că ea corespunde unei idei false despre „adevăr”. În materie de *devenire istorică*, nu există adevăr metafizic dat. Aici, ceea ce este adevărat este ceea ce ajunge în poziția de a exista și de a dura. Ceea ce ar merita să fie *va fi*. Ceea ce merită să fie *este deja*. Oricât de false în abstract ar fi ideologiile cele mai nefaste, ele devin „adevărate” în măsura în care constituie realitatea cotidiană ce ne înconjoară și în raport cu care ne definim. Marxismul poate fi „adevărul” de mâine. Dar acesta este un „adevăr” pe care avem dreptul să-l refuzăm pentru a-i opune unul mai puternic. Ceea ce ne apare a fi fost ieri adevărat nu era decât refuzul unei îndoieli – uneori chiar ignorarea îndoielii. Acolo unde a existat o voință, s-a găsit și un drum. Nu s-a pus întrebarea dacă acest drum era conform unui adevăr abstract. Era creat drumul, iar restul venea de la sine. „cunoștințele” nu aveau multe de spus în această creație. Căci cunoașterea nu este univocă, în timp ce energia creatoare este în mod obligatoriu. Contemporanii noștri se comportă ca și când ar exista în afara lor un adevăr absolut, căruia trebuie să i se conformeze totul. Cel puțin aceasta este impresia pe care o ai constatând spaima lor de a descoperi că „totul este convenție”. Ultra-stânga hipercritică proclamă că nimic, nici cuvintele, nici semnele, nici știința etc., nimic nu este *inocent*. Strașnică descoperire! Nu, *nimic nu este inocent*. Și de ce ar trebui lucrurile să fie astfel? Îndată ce omul se află *acolo*, el instituie un sens *aici*. Doar lui, privirea pe care o aruncă asupra lumii îi dă *sens*. Și acest sens variază în funcție de această privire. Și acest sens doar de la el vine. Și nu durează decât prin el. Nu, lucrurile nu sunt „nevinovate”. Din fericire.

Omul moștenește un *dar natural* pe care îl transformă după voia lui și de la care plecând creează legile considerate a fi cele mai potrivite cu ordinea pe care înțelege s-o instituie. Hobbes: „*Autoritas non veritas facit legem*”. Nici o lege nu poartă în ea evidența propriului principiu. Dar este evident că nici o societate nu poate trăi fără legi și că aceste legi sunt îndreptățite nu prin intențiile lor morale sau prin coerența juridică, ci, *mai întâi*, întrucât așează popoarele într-o formă și concură la crearea unei ordini. Legea este un mijloc al ordinii, iar nu cauza acesteia.

Nu cred în obiectivitate, ci în necesitatea de a tinde spre ea. Nu cred în adevărul pur – acest teribil *adevăr* în numele căruia s-a încercat transformarea lumii prin genocid, prin rasisme de clasă sau Inchiziție. Cred, că și Malraux, că, în materie de destin istoric, lumea reală nu există decât ca un cadru de imagini și suport de mituri⁶. Cred că obiectul în sine este inaccesibil atât înțelegerii cât și percepției, dar că și una și cealaltă se pot constitui ca *date* ale unui subiect. Cred mai ales că trebuie, mai mult ca niciodată, să *construim* „eroic” – așa cum omul a făcut-o întotdeauna, tocmai pentru că adevărul pur este indecibil.

Am auzit pe cineva afirmând într-o zi la radio: „Fiecare are adevărul său. Nu vreau să fiu judecător. În epoca noastră, nu mai poți judeca pe nimeni”. Stânga, care descoperă că ordinea socială nu are o cauză ultimă, dacă *voința* noastră nu instituie una prin conveniență – pentru a putea *trăi*, pur și simplu – și care deduce de aici că *orice ordine* trebuie recuzată, nu raționează altfel. Eu afirm că acest discurs, este unul al *regresiunii pure*. Că această stângă care constată caracterul „convențional” al instituțiilor și care refuză să le creeze, își neagă propria reflecție, ca reflecție *umană*. Spun că omul trebuie să-și întemeieze un destin chiar în momentul când se descoperă stăpân al lui însuși și al propriului destin. Că tocmai în clipa când vechile „absoluturi”, demascate drept convenții, ne apar ca atare, trebuie, ca *întotdeauna*, să creăm norme noi, „convenții” noi cu tot atâta forță, pentru ca, la rândul lor, să apară generațiilor care vin la fel de „naturale” precum cele cunoscute de predecesorii noștri. Mai spun, în sfârșit, că doar cu prețul unei asemenea *îndrăzneli* – aceea de a institui o nouă obiectivitate plecând de la o subiectivitate care se recunoaște ca atare – vom putea continua să progresăm. Altminteri vom vedea gândirea regresând spre indeterminatul unde, cum spunea Hegel, „toate vacile sunt gri”.

Formula „dacă Dumnezeu nu există (sau *nu mai există*), totul este permis” – nu e decât o expresie literară: *nimeni* nu se comportă ca și cum totul ar fi permis. A (re)întemeia o ordine, a (re)crea norme sociale înseamnă așadar a ne întreba ce vom (re)institui ca ultimă instanță sau ca terț suprem. Această sfidare se află în miezul crizei lumii contemporane. Cine ar îndrăzni astăzi să spună, ca Pericle: „Îndrăzneala noastră ne-a croit prin forță un drum pe pământ și pe mare, ridicându-și pretutindeni ei înseși monumente nepieritoare, atât pentru rău cât și pentru bine?”. Cred că o nouă dreaptă ar putea răspunde acestei sfidări. O dreaptă pentru care adevărata forță ar consta nu în a deține adevărul, ci în a nu se teme de înfrunțările lui.

Excesele de manifestă pereche. Îmi fac o anume idee despre *a treia cale*. Aceea care respinge, și de o parte și de cealaltă, extremismele și unilateralismele. O linie justă este întotdeauna nuanțată. Înțeleg prin aceasta că ea ia în calcul ceea ce ar putea fi just în fiecare sistem și în fiecare punct de vedere. Doar un asemenea demers poate duce la o sinteză. Dar nici nu înțeleg ca a treia cale să fie una „medie”, un fel de compromis – și nici o etapă tranzitorie către unul sau altul dintre sistemele existente. Orice adevărată sinteză este o *depășire*. Ea nu reprezintă puțin de aici și puțin de dincolo, succesiv, ci de aici și de acolo, cu aceeași intensitate și *în același moment*. Aceasta impune să nu te lași niciodată închis într-o alternativă, ci să adopți logica mentală a *terțului inclus*. Și bineînțeles, țelul unui asemenea demers nu poate fi decât resorbția într-un singur ansamblu de noțiuni de „dreapta” și „de stânga” așa cum sunt concepute ele astăzi. Mai precis – nu înțeleg prin aceasta nu să fim „nici de dreapta, nici de stânga”, ceea ce nu spune nimic: ci să reușim să fim în același timp și „de dreapta” și „de stânga”. Cred că viitorul aparține celor care vor fi capabili să *gândească simultan* ceea ce până acum nu a fost gândit decât *contradictoriu*. Heraclit spunea: „Zeul este ziua și este noaptea, vara și iarna, războiul și pacea, pâinea și foamea”. Paracelsus declara: „Totul se află în tine însuși și nimic nu-ți poate veni nici

din afară, nici de sus”. Cred că omul este chintesența a tot, că poate realiza unitatea și depășirea contradicțiilor. *Coincidența oppositorum*.

Care este astăzi amenințarea principală? Dispariția progresivă a diversității lumii. Nivelarea persoanelor, reducerea *culturilor* la o „civilizație mondială” construită pe tot ce poate fi mai *comun*. Deja, de la un capăt la altul al planetei, se văd ridicându-se același tip de construcții, instaurându-se aceleași obiceiuri mentale. [...]

Trăim astăzi într-o societate *blocată*. Pe plan mondial, abia începem să distingem mijloacele de a ieși din ordinea instituită la Yalta. Pe plan național, niciodată în timp de pace ruptura între facțiunile politice un a fost atât de adâncă. Pe plan filosofic și ideologic, oscilăm neîncetat între excese inverse, fără să găsim un echilibru. Cauza, ca și remediuș acestei situații se găsesc în om. A spune că societatea se află în criză este un loc comun. Omul *este o criză*. El este tragedia însăși. În legătură cu el, niciodată și nimic un *s-a spus* definitiv. Omul va ști să găsească mereu în el însuși urzeala unui nou discurs, corespunzător unui nou fel de așezare-în-lume⁷, unei noi *forme* a umanității sale. Omul este în criză de când există. Un în aceasta constă originalitatea timpului nostru. Originalitatea – trista originalitate – a timpului nostru rezidă tocmai în faptul că, pentru prima dată, omul reculează în fața implicațiilor pe care le-ar avea asupra dorinței și voinței lui rezolvarea crizei. Pentru prima oară, omul crede că problemele îl depășesc. Și ele îl depășesc efectiv *în măsura în care el crede acest lucru*, în vreme de problemele vin din el însuși, ele sunt pe măsura lui și pe măsura posibilităților pe care le poartă în el.

Un numai suntem în epoca în care oamenii se ucideau între ei pentru că un erau născuți de aceeași parte a frontierei. Războaiele de azi nu mai pun față în față națiuni (sau, mai exactm le opun doar *secundar*), ci perspective diferite asupra lumii, ideologii, modalități de a se situa în opoziție. Lumea este de aici înainte teatrul unei lupte în care un singur protagonist pare să fie acum *pe deplin* conștient – și la această luptă participă, pentru prima dată în mod egal, întreaga planetă; ea opune modalități diferite de a percepe lumea, de a o concepe și de a căuta să o *reproducă*. O modalitate diferențialistă și una universalistă. Una antiegalitară – cealaltă egalitară. O modalitate care aspiră la o societate *organică*, fondată și guvernată de o diversitate mereu crescândă, și una care aspiră la o societate *mecanică*, în care ar domni o omogenitate din ce în ce mai complicată. [...]

Această carte încearcă să contureze un bilanț al mișcărilor de idei de la începutul anilor șaptezeci încoace. Mai precis, ea cuprinde majoritatea dezbaterilor desfășurate pe alocuri după căderea structuralismului aflat în mare vogă (și după aceea a existențialismului anilor cincizeci). Bineînțeles, în ciuda dimensiunilor, ea nu poate acoperi totalitatea acestor dezbateri. De la Montherlant la Cioran, trecând prin Dumézil, Mircea Eliade, Raymond Aron etc., sunt destule „goluri” pe care regret că nu le-am umplut. E vorba de o *antologie*, nu de o adevărată enciclopedie – cu toate că, la urma urmei, un asemenea demers comparabil enciclopediștilor secolului XVIII s-ar impune. Dar nu eu am ales subiectele. Ele mi-au fost adesea impuse de actualitate. M-am sprijinit în mod esențial pe cărțile publicate în cursul acestor ultimi ani și care mi s-au părut fie printre cele mai semnificative, fie cele mai indicate pentru a elabora o construcție susceptibilă de a *servi* o dreaptă actuală. De-a lungul paginilor, veți vedea exprimată o dublă critică – critica ideologică a stângii și critica metodologică a drepteii. În aceste texte am încercat să schițez chipul unei drepte *posibile*. Nu pretind – și nici nu doresc – ca orice om de dreapta să se recunoască aici. Am vrut mai ales să contribuie la clarificarea unei dezbateri, la ieșirea din confuzie și să formulez o judecată asupra ideilor și oamenilor – dincolo de cuvinte și

de etichete – în lumina unui același stil și unui același sentiment. M-am străduit să prezint „deschideri”. Căi de urmat. Această carte prezintă un mare număr de argumente și totuși nu încearcă, cu tot dinadinsul, să *convingă*. Nu cred că oricine poate fi „convins”. Fără să le disprețuiesc, nu cred nici în marile construcții intelectuale care nu se adresează decât rațiunii. Nu *creezi* o sensibilitate, dar poți uneori s-o *trezești*. Aceasta ar fi țelul cărții de față – să trezească o anumite formă de sensibilitate, să determine recunoașterea unei anumite apartenențe de spirit, să ofere spre *lectură* un text în care unii să poată recunoaște *forma* a ceva la care, inconștient n-au încetat vreodată să aspire.

Lettre ouverte à la droite, Albin Michel, 1968.

Fait-du-monde, în original.

Laisser-passer, în original.

Vue-du-monde, în original, echivalent pentru *Weltanschauung*.

HLM – în original: *habitants logis moyens*.

Accroche-mythes, în original.

Etre-dans-le-monde, în original.

[Alain de Benoist, *O perspectivă de dreapta, Introducere*, ANASTASIA, 1998]